

З квитками тоді в останню мить виникли труднощі: я приїхала в Барселону посеред ночі й не тим поїздом, про який повідомила, тож ніхто мене не зустрів.

Уперше я вибралася в далеку дорогу сама, але не боялася, навпаки: передчувала цікаву пригоду й чулася цілковито, безмежно вільною. Ноги після довгої мандрівки затерпли; знічено всміхаючись, я розминала їх на велетенському Французькому вокзалі, оглядаючи групки людей, що чекали на прибуття експресу, і пасажирів, разом з якими щойно запізнилася на три години.

Специфічний вокзальний запах, гамір голосів і вічно сумні ліхтарі заворожували мене, пробуджували відчуття дива: нарешті я тут, у цьому великому місті, яке так давно полюбила в уяві.

Я рушила до виходу з усіма — крапля в суцільному тлумі нав'юченого багажем люду. Свою валізу, майже дощенту напхану книжками, я несла сама, з усією дужістю молодості й радісного хвилювання.

Щойно набравши повні легені вологого й свіжого морського повітря, я почала помалу відчувати місто: сонний огром будинків, зачинених установ і ліхтарів, мов п'яних сторожів самотності. Я чула невиразний передсвітанковий шурхіт і важке, утруднене дихання. За спиною, зовсім неподалік від мого тріпогливого серця, наприкінці загадкових вуличок, які ведуть у Борн, лежало море.

Мабуть, у мене був доволі дивний вигляд: на обличчі розпливлась усмішка, стареньке пальтечко розвівається на вітрі, ляскаючи полами по ногах і тулячись до валізи, якої я не довірила запобігливим вокзальним «*camàlics*»¹.

Пригадую, що через кілька хвилин я зосталася на широкому тротуарі сама: люди кидалися ловити поодинокі таксі чи проривалися до переповненого трамвая.

Коли переді мною зупинилися старомодні дріжки з тих, що знову повигулькували в місті після війни, я сіла не вагаючись, на превелику заздрість незнайомого мені сеньйора, який розпачливо гнався за нами й вимахував капелюхом.

Тієї ночі в цій розбитій бідці я здійснила коротку, але прекрасну мандрівку широкими безлюдними вулицями та проїхала через яскраво освітлений центр — саме такий, яким він завжди марився мені.

Дрожки повернули на Університетську площу, і я пам'ятаю, як імпозантна будівля університету схвилювала мене, мов чиєсь урочисте вітання.

1 Носіям (каталонськ.) — тут і далі прим. перекладачки.

Ми виїхали на Арібау — вулицю моїх родичів, обсаджену густолистими того жовтня платанами. Дихання тисяч сонних душ за темними балконами оживляло довколишню тишу. Гуркіт коліс лунко тягнувся слідом за нами і дуднів у мене в голові. Зненацька мною захитало: балагула скрипнула й зупинилася.

— Приїхали, — оголосив візник.

Я підвела голову й оглянула будинок, біля якого ми зупинилися. Ряди однакових балконів ховали за темними ґратками таємниці пожитків. Я дивилася й марно силкувалася вгадати, на котрий із цих балконів буду виходити. Моя рука тремтіла, коли я простягнула візникові гроші. Він затраснув за мною ворота — брязнуло заґратоване скло. Я подибала сходами вгору, тягнучи за собою валізу.

Тут усе здавалося не таким, як я уявляла. Цих вузьких пощерблених мозаїчних сходів, освітлених електричною лампою, не було в моїй пам'яті.

Нагорі, вже перед дверима квартири, мене охопив раптовий страх будити незнайомих людей. Але ж юни, врешті-решт, мої родичі. Кілька секунд я повагалась, а тоді боязко подзвонила. Проте ніхто мені не відчинив. Серце забилося частіше, я подзвонила вдруге й цього разу почула тремтячий голос:

— Іду, іду.

За дверима хтось човгав, незграбно відсуваючи клямку.

А потім усе перетворилося на кошмар.

Я опинилася в передпокої, освітленому єдиною кволою лампочкою, що виглядала з розкішної заволоченої павутинням люстри. У темній глибині виднілися нагромаджені, наче для переїзду, меблі. А на їхньому тлі яскріла білою плямою немінна бабця в нічній сорочці та накинутій на плечі шалі. Мені хотілося думати, що я помилилася поверхом, але ж ні: ця ветха бідолашка зберегла колишню добру й лагідну усмішку моєї рідної бабусі.

— Це ти, Глоріє? — прошепотіла вона.

Я похитала головою, нездатна мовити слово, проте вона нічого не бачила в сутінках.

— Заходь, моя доню, заходь. Що ти там робиш? Дай Боже, щоб Ангустіас не довідалась, о котрій годині ти повертаєшся!

Спантеличена, я затягнула валізу в квартиру й зачинила за собою двері. Бідолашна бабця щось розгублено бурмотіла собі під ніс.

— Бабусю, ти не впізнаєш мене? Я Андреа.

— Андреа?

Бабця сторопіло силкувалася пригадати. На неї тяжко було дивитися.

— Бабусечко, це я, твоя онука... Я писала, що приїду зранку, але не змогла...

Вона так нічого й не втямила, коли одні з дверей, що виходили в передпокій, прочинилися, і я побачила сухореброго високого чоловіка в піжамі. Він одразу все зрозумів. То був мій дядько Хуан. У тьмяному світлі

єдиної лампочки його обличчя, з проваллями замість очей та щік, скидалося на череп.

Дядько Хуан поплескав мене по спині й назвав небогою — тоді нарешті й бабуся кинулася мені на шию, слізно повторюючи «біднятко, біднятко».

Було щось тривожне в цій сцені, а в квартирі стояла задушлива спека, наче повітря протухло й засмерділося. Я підняла голову й побачила кількох примарних жінок. Мене аж морозом обсипало, коли одна з них, одягнена у схожу на нічну сорочку чорну сукню, виступила з пільми. Жінка була неприбрана, страшна і шкірила до мене в усмішці зеленкуваті зуби. За нею, гучно позіхаючи, трюхикав пес, так само чорний, мовби теж у жалобі. Потім мені сказали, що то служниця, але жодна жива душа ніколи ще не викликала в мене такої огиди, як вона.

Позаду дядька Хуана стояла ще одна жінка, молода й сухорлява, зі скуйовдженим рудуватим волоссям над загостреним блідим лицем. Своєю млостю жінка нагадувала обважніле після прання простирадло, і це лише підсилювало гнітюче враження від зустрічі.

Так я і стояла, сточена похмурими видовженими постатями, тоскними й безрушними, ніби свічки на сільських поминках. Бабуся стискала мене в обіймах, поклавши голову мені на плече.

— Годі вже, мамо, годі, — пролунав сухий дошкульний голос.

Я зрозуміла, що за моєю спиною стоїть іще одна жінка. Вона торкнулася мого плеча, а другою рукою

взяла за підборіддя. Я висока, але тітка Ангустіас іще вища за мене, тож я мусила дивитися на неї знизу вгору. Її жест видавався дещо презирливим. Шпакувате волосся спадало на плечі й не позбавлене вроди вузьке темне обличчя.

— Марно ж я набігалася через тебе вранці, дитя моє! Хто міг подумати, що ти прийдеш серед ночі!

Вона відпустила моє підборіддя і тепер височіла наді мною у білій нічній сорочці та синьому халаті.

— Хіба так можна, крий мене Боже! О цій порі, сама..

— Ця відьма Ангустіас вічно все зіпсує, — голосно буркнув дядько Хуан. Тітка вдала, що не чує.

— Ти, напевно, втомилася. Антоніє, — звернулася вона до жінки в чорному, — приготуйте ліжко для сеньйорити.

Я справді втомилася й почувалася невимовно брудною. Під поглядами всіх цих людей у темному захаращеному передпокої я знову відчула налиплу на тіло дорожню сажу. А ще відчайдушно прагнула бодай ковтнути свіжого повітря.

Я помітила, що очамріла після сну розкуйовджена жінка з однаковою усмішкою поглядає на мене й на мою валізу. Я теж поглянула — моя вірна мандрівна товаришка здалася мені зворушливо беззахисною провінціалкою. Потерта, перев'язана шворками валіза стояла поруч зі мною просто в центрі цього колоритного збіговиська.

Підійшов дядько Хуан.

— Андреа, ти не знайома з моєю дружиною? — і підштовхнув до мене за плечі скуйовджену жінку.

— Мене звать Глорія, — сказала та.

Бабця дивилася на нас, тривожно посміхаючись.

— Ну-ну... Хто ж це просто за руку вітається? Обійміться, дітоньки... Отак, отак!

— Страшно? — прошепотіла Глорія мені на вухо.

Я таки злякалася, коли обличчя дядька Хуана судомно сіпнулося, наче він прикусив собі щоку. Насправді ж то була усмішка.

— Ну, все, — скомандувала тітка Ангустіас. — Ходімо спати. Пізно вже.

— А можна спочатку помитися? — мовила я.

— Що? Кажі голосніше! Помитися?

Тітка Ангустіас та інші родичі здивовано витріщилися на мене.

— Гарячої води в нас немає, — урешті-решт відказала тітка.

— Байдуже...

— Що, ти о цій порі наважишся піти в душ?

— Так, — відказала я. — Так.

Яке ж полегшення — відчути на шкірі холодну воду! Яке полегшення — виборсатися з поглядів цих чудернацьких істот! Я подумала, що ванною кімнатою тут, мабуть, ніхто ніколи не користується. У поплямованому дзеркалі над умивальником — яке в цій квартирі тьмяне, зеленкувате світло! — відбивалися низька заволочена павутинням стеля та моє власне тіло у блискучих струменях води. Стоячи навшпиньки

в помережаній вапняковими патьоками фаянсовій ванні, я намагалася не торкатися липких від бруду стін.

Ванна кімната нагадувала відьомське кубло. Закіптюжені стіни мовби досі мали на собі сліди гачкуватих пальців і чужих розпачливих лементувань. Подекуди зі стін облущилася фарба, і плями ці були наче беззубі роти, з яких цяпотіла волога. Над дзеркалом, позаяк більше не було де, повісили макабричний натюрморт із цибулинами та блідими морськими лящами на чорному тлі. З перекошених кранів шкірилося безумство.

Казна-що почало мені ввижатися, наче сп'яну. Я різко відкрила воду: добрі захисні чари розвіялися, і я залишилася сама серед того бруду.

Не знаю, як я й заснула тієї ночі. У кімнаті, де мені постелили, стояв відкритий рояль. По стінах були розвішані дзеркала в коштовних рамах. Різьблене китайське бюро, картини, строкаті, невкомплектовані меблі: кімната скидалася на горище якогось покинутого палацу і, як я потім довідалася, слугувала в домі вітальнею.

У центрі, поміж двох рядів обдертих крісел, немов оточена скорботними живими могила, стояла чорна отоманка, на якій я мала спати. На роялі горіла свічка, бо ж у великій люстрі під стелею не було жодної лампочки.

Тітка Ангустіас перехрестила мені чоло на добраніч, і бабця ніжно мене пригорнула. Я відчула, як її серце тріпоче, ніби звірятко.